

1) Λευκὸν δαντελωτὸν ὕφασμα περιθέον τὸ κάτω τμήμα τῆς κλίνης ἐνθ' ἄν. Συνών. γύροσ 3στ, κρεββατό-γυροσ, μόστρα. 2) Ἐπιρρηματικ., κυκλικῶς, διαστροφῆς, οὐχὶ κατ' εὐθεΐαν, πλαγίως ἐνθ' ἄν.: "Ἦτανε λασπωμένη ἡ αὐλή κ' ἤρταμε γυροβόρτι Κεφαλλ. Μοῦ τὴν ἔφερε τὴ γουβέδα γυροβόρτι (πλαγίως, δι' ὑπαινιγμῶν) αὐτόθ. "Ἀν εἶναι μακρὸν τὸ σεδόνι, τὸ φέρνεις γυροβόρτι καὶ κοδένει αὐτόθ. Πβ. γύροσ 1, γυροβόλῃ 4.

γυροβολῶ Γ. Ἐπαχτίτ., Προπύλ. 1(1900), 239 Ε. Λυκούδ., Ἡμερολ. Μεγάλ. Ἑλλάδ. (1923), 120 — Λεξ. Πρω. Δημητρ. γυρουβουλάου Θεσσ. (Ἀργιθ.) Μακεδ. (Βροντ. Χαλκιδ.) Στερελλ. (Αἰτωλ. Ἀκαρναν.) γυρ'βουλάου Στερελλ. (Ἰπάτ. Φθιώτ. Φωκ.) γυρουβουλάου Ἡπ. (Δωδών.)

Ἐκ τοῦ οὗσ. γύροσ καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. - βολῶ. Ἡ μετοχ. γυροβόλοῦμενος εἰς κώδικα τοῦ ΙΣΤ' αἰ. Βλ. Wassiliev, Anecd. Graeko-Byz. (1893), 56 «καὶ ἀνασπάσει ἀπὸ τῆς γῆς καὶ ἄρει αὐτὴν εἰς ὕψος ὡς μῦλον γυροβολουμένον».

Α) Ἀμτβ., περιέρχομαι, περιφέρωμαι ἐνθ' ἄν.: Σὰ δὲν ἔχ' τί νὰ κάῃ, γυρουβουλάει 'ς τ'ς ροῦγες τ' χονριού Ἡπ. (Δωδών.) "Ἀρπαξε μιὰ κλάρα καὶ γυροβόλαε Ε. Λυκούδ., ἐνθ' ἄν. "Ἀρχισαν νὰ γυροβολᾶνε περιπατῶντας σιγὰ καὶ σιγομιλῶντας Γ. Ἐπαχτίτ., ἐνθ' ἄν. || Ἄσμ.

Πράσινα ροῦχα βάζει, ράσα φόριδι, τοὺ βύργον - βύργον πάει κὶ γυρουβουλάει Μακεδ. (Χαλκιδ.)

Β) Μεταβ. 1) Γυρίζω τι κυκλικῶς Μακεδ. (Βροντ.): Τ' ἀρμένια τὰ παῖρ'ιν τὰ κουρτσούλια, τὰ γυρουβουλὰν κὶ ξιπατῶν'ι κάθι φύλλον κὶ λέν'αμ' ἀγαπάει, δι' μ' ἀγαπάει (ἀρμένι = ἡ ἄγρια μαργαρίτα). 2) Ἀπειλῶ τινα διὰ κυκλώσεως Θεσσ. (Ἀργιθ.) Στερελλ. (Ἰπάτ.): Φρ. Μὴ γυρουβουλάει ἀρρώστια Ἀργιθ. Συνών. φρ. μὲ περιτριγυρίζει, μὲ γυροφέρνει, μὲ φέρνει γύρα, μὲ φέρνει γυροβόλῃ.

γυρογιάλι τό, Κάσ. Κεφαλλ. Κρήτ. ("Ἅγιος Γεώργ. Βιάνν. Κίσ. Μαλάκ. Νεάπ. Ραμν. Χαν. κ.ά.) — Α. Μαβίλ., Ἔργα, 40 — Λεξ. Βλαστ. 313.

Ἐκ τῶν οὗσ. γύροσ καὶ γιᾶλός.

Ὁ παρὰ τὸν αἰγιαλὸν χώρος, ἡ παραλία ἐνθ' ἄν.: "Ἀδεστε νὰ πᾶμε 'ς τὸ γυρογιάλι, νὰ πάρωμε καθαρὸ ἀέρα ἀπὸ τὴ θάλασσα Κρήτ. (Μαλάκ.) 'Σ τὸ γυρογιάλι εἶναι ὁμορφα νὰ κάθεσαι καὶ νὰ βλέπης τὴ θάλασσα καὶ τὰ καράβια αὐτόθ. "Ἐχω 'να βοστάνι ἴδια 'ς τὸ γυρογιάλι (βοστάνι = περιβόλι μὲ καρπούζια καὶ πεπόνια, ἴδια = ἀκριβῶς) Κρήτ. ("Ἅγιος Γεώργ.) Εὐτὸς ἔει οἰκόπεδα 'ς τὴ Σουδα, 'ς τὸ γυρογιάλι (ἔει = ἔχει) Κρήτ. (Ραμν.) Στὴ Δρουπητὴ καὶ 'ς τ' ἄλλα γυρογιάλια ἔφταναν τσι νύχτες τὰ παπώρια Κρήτ. (Χαν.) Τήνε ρίζανε 'ς τὸ γιᾶλὸ κὶ ὁ γιᾶλὸς τὴν ἡβγαλε 'ς ἓνα γυρογιάλι (ἐκ διηγ.) Κρήτ. || Ἄσμ.

Ὡσὰ δὲ Τίμο Στανρό, ποί'ναι 'ς τὸ γυρογιάλι, ἐτσά'ναι τὸ κορμάκι σου, ὅπου γι' αὐτὸ θὰ προβάλλῃ Κρήτ. (Νεάπ. κ.ά.)

Σάββατο τοῦ 'ρθε τὸ κακὸ κάτω 'ς τὸ γυρογιάλι καὶ τοτεσὰς τὸ λόγιασε πὼς λώπως θ' ἀποθάνῃ (λώπως = ἴσως) Κρήτ.

Στρέφ' ἀπ' αὐτοῦ, Ἐλ-λοῦ, τσ' ἄμε 'ς τὸ γυρογιάλι, πού'χει ἄλλο σιεροπόι, σιεροκάλικο τσαὶ μελανὸ σικώτι (Ἐλ-λοῦ = Γελλοῦ, ἄλλο = ἄλογον· ἐξ ἐπωδ.) Κάσ. Συν-

ών. ἀκρογιᾶλι, ἀκρογιᾶλιᾶ, ἀκροθαλάσσι, ἀκροθαλάσσιᾶ, ἀκροπελαγιᾶ, ἀκροπέλαγος, γιᾶλιᾶ 1, γιᾶλός 1, γυρογιᾶλιᾶ, παραγιᾶλι, παράγιᾶλος, περιγιᾶλι, σύγιᾶλο.

γυρογιᾶλιᾶ ἡ, Κάσ. Κρήτ. (Κίσ. κ.ά.)

Ἐκ τοῦ οὗσ. γυρογιᾶλι.

Γυρογιᾶλι, τὸ ὅπ. βλ., ἐνθ' ἄν.: Ξημεροβραδυάζεται 'ς τὴ γυρογιᾶλι καὶ δὲ βοηθᾷ τῇ μάννας του δίπης (=καθόλου) Κρήτ. (Κίσ.) Ἀπῆτις ἤφταξε τὸ παβόρι σὲ μιὰ γυρογιᾶλι, ρωτᾷ τὸ κοπέλι, εἰδᾷ 'ναι ἡ στεργιά, ἀπὸν σιμώσανε, καὶ λέει δὸν πὼς ἐπαδᾷ 'ναι ἡ Κρήτη (ἐκ παραμυθ.) Κρήτ. || Ἄσμ.

"Ἀμε φώκιο 'ς τὰ 'οννά, | κ' ἡ φωδιὰ σὲ κυνηᾷ

κὶ ἂ σὲ φτάσῃ 'ς τὴ γυρογιᾶλι, | θὰ σοῦ ἄλῃ εὐτὺς φωδιὰ

(ἐξ ἐπωδ.) Κάσ.

γυρογυριᾶ ἡ, Σ. Μυριβήλ., Ζωὴ ἐν τάφ., 219 — Λεξ. Δημητρ.

Ἐκ τῶν οὗσ. γύροσ καὶ γυριᾶ.

1) Τὰ πέριξ, ὁ χώρος ὁ περιβάλλων πανταχόθεν ἐν τι σημείον ἐνθ' ἄν.: Ν' ἀποτραυχητοῦνε ἀπ' τὴ γυρογυριᾶ ὅσοι περαστικοὶ δὲν πῆραν ἀκόμα χαμπάρι Σ. Μυριβήλ., ἐνθ' ἄν. 2) Ἐπιρρηματικ., πέριξ, κύκλῳ Λεξ. Δημητρ.: Γυρογυριᾶ 'ς τὸ χτήμα φύτεψε κυπαρίσσια.

γυρογύρισμα τό, Κ.Μαρίν., Ν. Ἔστ. 15 (1934), 159.

Ἐκ τοῦ ἀμαρτ. ρ. γυρογυρίζω.

Τὸ περιφέρεσθαι, τὸ μεταβαίνειν ἀπὸ οἰκίας εἰς οἰκίαν: Τὶς περισσότερες φορὲς οὔτε 'ς αὐτὸ τὸ γυρογύρισμα τὸ διαλθοῦνε τὸ χορὸ τους, παρὰ ξεκινᾶνε χορεύοντας καὶ τραγουδώντας ἔτσι καθὼς εἶναι πιασμένοι χέρι μὲ χέρι. Συνών. βλ. εἰς λ. γυροβόλῃ 1.

γυροέρχομαι ἐνιαχ. γυρόρχομαι Πελοπν. (Καλάβρυτ. Κερπιν. Κλειτορ.) γυρόρχονμαι Πελοπν. (Βάλτ. Βερεστ. Γαργαλ. Καλάβρυτ. Κοντογόν. Κορινθ. Μαργέλ. Μηλιώτ. Παιδεμέν. Ποταμ. Σουδεν. κ.ά.)

Ἐκ τοῦ ἐπιρρ. γύροσ καὶ τοῦ ρ. ἔρχομαι.

1) Περιέρχομαι, περιφέρωμαι ἐνθ' ἄν.: Ἐγυρόρθε λίγο κ' ἔπειτα ἐχάθη Πελοπν. (Σουδεν.) Μιὰ κατσιμπούλα γυρόρχεται 'ς τὴ λάμπα (κατσιμπούλα = πεταλούδα) Πελοπν. (Κερπιν.) Βάλανε τὸ σκατζόχερα 'ς τὸ τεψὶ κ' ἐκεῖνος γυρόρχότανε σὰ νὰ χόρευε (σκατζόχερα = ἀκανθόχοιρο) Πελοπν. (Γαργαλ.) || Φρ. Γυρόρχεται σὰν τὴν ἀλουπού 'ς τὸ κοτέτσι (ἐπὶ τοῦ ἐπιδιώκοντός τι μετ' ἐπιμονῆς καὶ ὑπόυλως) αὐτόθ. Αὐτὸς γυρόρχεται 'ς τὴ μάντρα (ἐνν. τοῦ νεκροταφείου, ἐπὶ γεγηρακότος) Πελοπν. (Καλάβρυτ.) Γυρόρχεται 'ς τὸ χορὸ νὰ τσακωθῇ (ἐπιδιώκει τὴν φιλονικίαν) Πελοπν. (Σουδεν.) Συνών. γυροτριγυρίζω, γυροφέρνω, τριγυρίζω. 2) Ἀπασχολοῦμαι εἰς τι Πελοπν. (Κλειτορ.): Θὰ σηκωθῇ ἡ νοικοκυρά, θὰ γυρόρθῃ. Οἱ ἄντρες γυρόρχονται λιγούλι, κάνουνε καμμιὰ δουλειά. 3) Χρονοτριβῶ Πελοπν. (Καλάβρυτ. Κλειτορ.): Ὑστερα γυρόρχσανε λιγούλι (ἐχρονοτρίβουν ἐπ' ὀλίγον) Κλειτορ. Σ' κώθηκες ἀπὸ τὸ πρῶι νὰ πᾶς 'ς τὴ δουλειά σου κὶ ἀκόμα γυρόρχεσαι Καλάβρυτ. 4) Προτίθεμαι, ἔχω κατὰ νοῦν, σκοπεύω Πελοπν. (Κορινθ.): Γυρόρχονμαι νὰν τὰ παρατήσω οὔλα τσαὶ νὰ

φύγω. 5) Ἐξοικονομοῦμαι, τακτοποιῶ τὴν κατάστασιν Πελοπν. (Κλειτορ.) : Ἐμεῖς ἐδῶ μὲ τὰ ξύλα γυρορχόμαστε τὸ χειμῶνα. Ποῦ νὰ κάτσουνε οὔλοι αὐτοὶ καὶ ποῦ νὰ γυρόρθουνε; Πβ. βολέω 2β, λατρεύομαι, πορεύομαι.

γύροθε ἐπίρρ. Κορσ. Λευκ. — Γ. Ἐπαχτίτ., Προπύλ. 1 (1908), 233— Λεξ. Δημητρ. γύροθες Λευκ. γυροθιά Λεξ. Δημητρ. γύρουθε Λευκ. γύρουθες Λευκ.

Ἐκ τοῦ Βυζαντ. γύροθεν.

Πέριξ, κύκλῳ ἐνθ' ἄν. : Γύροθε τὰ βορνοκόρφα Γ. Ἐπαχτίτ., ἐνθ' ἄν. || Ἄσμ.

Πέφτει τὸ χιόνι γυροθιά κι ἀνεμοστριφουλίζει, μὰ ἐμένα τὴν καρδοῦλα μου ἕνας καημὸς φλογίζει Λεξ. Δημητρ. εἰς λ. ἀνεμοστροφονλίζω. Πβ. γυροβολιά 4, γύρω 1.

γυροθόλωτος ἐπίθ. Πελοπν.

Ἐκ τοῦ οὐσ. γύροσ καὶ τοῦ ἐπιθ. θόλωτος.

Ὁ θολωτός, ὁ κατεσκευασμένος εἰς σχῆμα θόλου. Ἡ λ. μόνον εἰς ἄσμ.

Φοῦρε μου γυροθόλωτε, κόκκινε σὰν καμίνι, ψῆσ' τὰ κουλλούρια ροδιὰ καὶ ἄσπρα τὰ τσουρέκια, βγάλε καὶ τὴν τυρόπιττα σὰν ἥλιο ροδισμένη.

γυροκλώθω Πελοπν. (Κλειτορ.) Πόντ. (Ἄμισ. Κούτωρ. Οἶν. Σταυρ. Τραπ. Χαλδ.) ὑροκλώθω Πόντ. (Κερασ. Σταυρ.) Μέσ. γυροκλώδουμαι Πόντ. (Ἄμισ.) γυροκλώδουμαι Πόντ. (Ἄμισ. Ἀργυρόπ. Ἰμερ. Τραπ.) ὑροκλώδουμαι Πόντ. (Ἀντρέαντ. Κοτύωρ. Χαλδ.) ὑροκλώδουμαι Πόντ. (Κοτύωρ. Τραπ.) Ἀόρ. ἐγυροκλώστα.

Ἐκ τοῦ ἐπίρρ. γύροσ καὶ τοῦ ρ. κλώθω.

Α) Ἐνεργ. 1) Γυρίζω, περιφέρομαι, τριγυρίζω Πελοπν. (Κλειτορ.) : Τί γυροκλώθεις; (διατί περιφέρεσαι ἀργοσχόλως;) 2) Περιβάλλω καὶ κυκλικῶς Πόντ. : Αἰνιγμ.

Πλατὺς, πλατὺς καλὸς τὸν κόσμον ὑροκλώθει (ἢ θάλασσα). 3) Ἀναστρέφω, ἀναποδογυρίζω καὶ Πόντ. (Σταυρ.) : Γυρόκλωσον τὰ τζιριχτὰ νὰ μὴν καίουνται (τζιριχτὰ = τηγανίτες). Συνών. ἀναποδογυρίζω.

Β) Μέσ. 1) Περιέρχομαι, περιφέρομαι Πόντ. (Ἄμισ. Ἀργυρόπ. Κοτύωρ. Σταυρ. Χαλδ. κ.ά.) : Ἐγυροκλώσταν ὅλα τὰ μαχαλᾶδες Κοτύωρ. Γυροκλώδεται ὁλόερα 'ς σ' ὁσπίτ' Πόντ. Θὰ γυροκλώδεται τὴν ἐκκλησίαν τρία φορὰς Ἀργυρόπ. || Φρ. Σ' ἐκείνεν ἀποπίσ' γυροκλώδεται (τὴν πολιορκεῖ πρὸς δημιουργίαν σχέσεων) Χαλδ. || Παροιμ. Ἐσὺ ἐκεῖ 'κ' ἔδ'νε, ἄμαν τ' ὠβὸ σ' ἐκεῖ ἐγυροκλώδουντον (ἐπὶ τῶν δρώντων παρασκηνακῶς) Πόντ. 2) Στριφογυρίζω Πόντ. (Ἄμισ. Ἀντρέαντ. Κοτύωρ.) : Ἐγυροκλώστα πολλὰ 'κ' ἐξάλλα Ἄμισ. Ἡ πιρπιλίκα σίτᾶ ὑροκλώδεται 'ς σὴ λάμπαν κέσ', χατάρ' φέρ' ἢ τέλ' (ὅταν ἡ πεταλούδα γυρίζη γύρω ἀπὸ τὴ λάμπα, φέρει εἰδήσιν ἢ σημαίνει γέννησιν ζώου) Ἀντρέαντ. || Φρ. Ἀμὸν καρμᾶνα ὑροκλώδεται (ὡς ἡ ἄδρακτος στριφογυρίζει, ἐπὶ ζωηροῦ παιδὸς) Κοτύωρ. 3) Περιποιῶμαι Πόντ. (Ἰμερ. κ.ά.) : Γυροκλώδουμαι τὸν ἄρρωστον. Ἐγυροκλώστα τον 'κ' ἐκεῖνος διγενῆς 'κ' ἐγέντον (τὸν ἰκέτευσα, ἀλλ' ἐκεῖνος δὲν ἤλλαξε γνώμην) Πόντ. || Φρ. Γυροκλώδεταιί με (προσπαθεῖ με περιποιήσεις ν' ἀποκτήσῃ τὴν εὐνοίαν μου) Πόντ. 4) Συντηροῦμαι οἰκονομικῶς, διευθετῶ τὰ τοῦ οἴκου μου Πόντ. (Ἰμερ. Τραπ.) : Γυροκλώδουμαι τ' ὁσπίτ' Τραπ.

γυροκλώσιμον τό, Πόντ.

Ἐκ τοῦ ρ. γυροκλώθω.

Γυρόκλωσμαν, τὸ ὅπ. βλ.

γυρόκλωσμαν τό, Πόντ. (Χαλδ.) ὑρόκλωσμα Πόντ. (Σεμέν.) ὑρόκλωσμαν Πόντ. (Χαλδ.)

Ἐκ τοῦ ρ. γυροκλώθω.

Ἡ περιστροφή, τὸ στριφογύρισμα ἐνθ' ἄν. : Τὸ ὑρόκλωσμα ἐξαλάλωσέ με (= μὲ ἐξάλισε) Σεμέν. || Φρ. Σ σοῦ χρόνον τὸ γυρόκλωσμαν (συνών. φρ. Σ τὸ γύρισμα τοῦ χρόνου) Χαλδ.

γυροκόβω ἐνιαχ. γιουροκόβου Εὔβ. (Κύμ.) γυροκόφτω Πόντ. (Σταυρ. κ.ά.) Μέσ. γυροκόφουμαι Πόντ. (Τραπ. Χαλδ.) Ἀόρ. ἐγυροκόπα Πόντ. ἐγυροκόφτα Πόντ. Μετοχ. γιουροκομμένος Εὔβ. (Κύμ.)

Ἐκ τοῦ ἐπίρρ. γύροσ καὶ τοῦ ρ. κόβω.

1) Κόπτω κυκλικῶς τὰ ἄκρα ἐνὸς πράγματος, περικόπτω καὶ Εὔβ. (Κύμ.) Πόντ. (Σταυρ. Τραπ. Χαλδ.) κ.ά. : Γυροκόφτω τὸ ζουμάρ' ἀς' σὸ σκαφίδ' (ἀποκόπτω τὴν ζύμην ἐκ τῆς σκάφης) Σταυρ. || Ἄσμ.

Σὰν εἶσαι σὺ ὁ Κωσταντῆς, ἂν εἶς' ὁ ἀδερφός μου, ποῦ εἶναι τὰ ξανθὰ μαλ-λιά, βρούντα γυροκομ-μένη; (βρούντα=τούφα μαλλιών) Κύμ. 2) Παθ., ἐπὶ ὀφθαλμῶν κεκμηκότων, περιβάλλομαι ὑπὸ μελανῆς ἀύλακρειδοῦς στεφάνης Πόντ. (Σταυρ.) : Ἐγυροκόπαν τ' ὀμμάτᾱ τ' (Πβ. τὸ κοιν. : Τὰ μάτια του εἶναι κομμένα).

γυρόκομμαν τό, Πόντ.

Ἐκ τοῦ ρ. γυροκόβω.

Τὸ πέριξ τῶν ὀφθαλμῶν σχηματιζόμενον κοίλωμα μετὰ μελανίας ἕνεκα ἀυπνίας, ἀσθενείας ἢ ἀδυναμίας. Συνών. γυροκόψιμον.

γυροκούρτινο τό, Θήρ. (Οἶα κ.ά.) Πληθ. γεροκούρτινα τά, Κύθν. γεροκούρτουνα Ἀμοργ.

Ἐκ τῶν οὐσ. γύροσ καὶ κουρτίνα.

1) Λευκὸν ὕφασμα μετὰ πλατείας δαντέλας εἰς τὸ κάτω ἄκρον αὐτοῦ, περιθέον τὸ ἄνω ἢ τὸ κάτω μέρος τῆς κλίνης Ἀμοργ. Θήρ. (Οἶα κ.ά.) : Γύρω, γύρω 'ς τὰ κατωπόδαρα κρεμούσανε τὸ γυροκούρτινο Θήρ. || Ἄσμ.

Ἀπ' ἑς τὸ γυροκούρτινο κάθεται 'να πουλλάτσι, νὰ τσιλαγῇ νὰ σὲ ξυπνᾷ, τσύριε Δημητράτση! Οἶα. Συνών. γυροπόδι 3, γύροσ 3στ, τορναλέτο. 2) Κατὰ σημασιολογικὴν ἐπέκτασιν, ἡ νυμφικὴ κλίνη κεκοσμημένη διὰ γυροκουρτίνου Κύθν. : Τὰ γεροκούρτινα τὰ στρώνουνε τὸ Σάββατο.

γυροκόψιμον τό, Πόντ.

Ἐκ τοῦ ρ. γυροκόβω.

1) Τὸ κόψιμον ἐνὸς πράγματος κατὰ τὰ ἄκρα αὐτοῦ, πέριξ. 2) Γυρόκομμα, τὸ ὅπ. βλ.

γυροκυκλοτραπεζοκαθέζομαι ἀμάρτ. Μετοχ. γυροκυκλοτραπεζοκαθεζόμενος Τῆλ.

Ἐκ τοῦ ἀμάρτ. οὐσ. γυροκυκλοτράπεζο καὶ τοῦ ρ. καθέζομαι.

Παρακάθημαι μετ' ἄλλων πέριξ τραπέζης. Ἡ λ. μόνον εἰς καθαρογλώσσ. : Γύρισε νὰ δῇς τοὺς γυροκυκλοτραπεζοκαθεζομένους.